

Na Švedskem ni šerifov

Njihovi zločini zorijo v tržaškem ozračju

Ce bi bil Šved, bi me bilo zdaj sram. Sram države in naroda, ki se da teden dni strahovati od gnusnega in zabitega bandita. In ne samo to. Tisti, ki bi bili morali takoj napraviti konec njegovemu početju, v imenu pravice in v imenu družbe, so mu preskrbeli še pajdaša. Izpustili so na njegovo zahtevo roparja, obsojenega na dosmrtno ječo in ga pripeljali k njemu, da sta potem skupaj strahovala štiri talce, med njimi tri mlade ženske. In sram bi me bilo zmagoslavja oblasti ob koncu tragedije in hkrati farse v »Sveriges Kreditbanki« v Stockholmu, kajti nič takega ni, kar bi moglo vzbujati zmagoslavje. Nasprotno, ta zadeva je razodela, da je »nekaj gnilega ne le v deželi danski«, ampak še bolj v deželi švedski.

O Švedih smo si pripovedovali nekdanj pravljico, da tam nihče ne krade. Da lahko vsak pusti vrata stanovanja nezaklenjena, ko gre zdoma, pa ne bo nič izginilo iz njega. In da lahko pozabite torbico z denarjem ali aktovko s kakimi vrednostnimi stvarmi v parku na klopi, pa vam je ne bo nihče sunil. Ko se boste spomnili in se vrnili, jo boste našli tam. Da niti ne govorimo o izgubljenih denarnicah, ki da se baje znajdejo v uradu za najdene stvari na policiji še skoraj prej, kot so padle iz žepa. Na žalost je bila to zares pravljica. To je bilo morda resnično takrat, ko je bila Švedska še revna agrarna država. Danes je bogata industrijska in terciarna družba, a z blaginjo vred je zrastel tudi kriminal. Zdaj ni človek na Švedskem nič bolj varen pred hudodelci kot v Milanu ali Rimu.

Toda tega Švedom ni zameriti. Naraščanje kriminala, vsaj določenih oblik kriminala skupaj z blaginjo je normalen, takorekoč razvojni pojav, ki ga je opaziti povsod in je posledica tekme za denar in razkošjem. Mnogi izmed tistih, ki so ostali po lastni ali tuji krivdi zadaj, hočejo priti do denarja in razkošja na drug način. Najlažji način za to pa je danes rop v banki, zlatarni ali na pošti ter seveda ugrabljanje ljudi, da plačajo svojci odkupnino. To je postalo danes že skoraj eden izmed rednih načinov pridobitništva. Švedom lahko zamerimo nekaj drugega: da so se obnašali nasproti banditu v »Kreditbanki« skrajno strahopetno in zmedeno. Pokazali ali bolje potrdili so takorekoč pred vsem svetom, kam pripelje pridobitniška družba, katere ideal je postalo udobje, ali bolje rečeno varnost, kajti udobje je občutek varnosti pred uboštvo, pred brezposelnostjo, pred boleznijo, pred vsem nepredvidenim, nenačrtovanim, kaotičnim, pred izbruhom zla in nesreče.

Kako pa naj odločno in pogumno reago-
rajo ljudje v družbi, katere ideal je varnost
in udobje? Zanje ni več najvišje dobro pra-

Zamejski Slovenci, zlasti na Tržaškem se nismo preveč začudili, ko je pred dnevi prišla v javnost vest, da so štirje mladi tržaški fašisti napadli pri znanem letoviščarskem mestecu Viareggio nekega mladeniča, ki je prodajal dnevno glasilo KPI, in mu z nožem zadali več ran v prsi, tako da so ga morali odpeljati v bolnišnico, kjer je več dni visel med življenjem in smrtjo. Večina teh mlečnozobih škvadristov je že stara znanka tržaške policije in tudi sodišča, s katerima je imela opravka zaradi svojih pogostih nasilnih dejanj, četudi se ji je doslej skoraj vedno posrečilo izogniti se zaporu.

Dejali smo, da se nismo preveč začudili, ko smo zvedeli za imena povzročiteljev tega nasilja, saj je znano, da je Trst bil in da je žal še vedno eno glavnih kotišč črnega nasilja v Italiji, o čemer priča njegova zgodovina zadnjega pol stoletja, od časov zloglasnega Giunte dalje. Očitno so obstajali v Trstu ugodni pogoji za rast in razcvet fašistične miselnosti, ki se tu ne kaže samo po svojem totalitarnem in nasilnem videzu, temveč tudi in predvsem po tem, da je protislovensko sovraštvo ena njegovih glavnih in bistvenih sestavin.

Prepričani smo, da segajo korenine takšnega stanja v naših krajih sorazmerno daleč v italijansko zgodovino, zlasti v razdobje tik pred koncem 19. in v prvo desetletje tega stoletja, ko se je v italijanski publicistiki začela širiti lažna trditev o Trstu kot najbolj italijanskem mestu. Ta trditev, kateri so nase-

dali, kot se sicer čudno sliši, tudi določeni predstavniki internacionalističnih političnih gibanj, je med drugim imela za posledico, da si uradna, še liberalna Italija že od vsega začetka ni postavila vprašanja odnosov med narodnostmi, ki živijo v Trstu in tedanji Julijski krajini. Mussolini in njegovi pajdaši so ta problem hoteli rešiti z genocidom, kar pa jim na srečo ni uspelo. Šele v zadnjih letih so voditelji sedanjih vladnih strank začeli posvečati nekaj pozornosti tej problematiki, a kdor pobliže pozna miselnost pripadnikov in volivcev omenjenih strank, bo pri-
znan, da si nova gledišča le z veliko težavo utirajo pot med italijanskimi množicami, tako da je nova politika odnosov med Italijani in Slovenci v bistvu še vedno stvar, ki se tiče strankinih vrhov, ne da bi se zanjo zavestno opredelila tudi strankina baza. Kaj pa naj rečemo o rimskih vladnih krogih in o državnem aparatu, ki o tej problematiki po priznanju samih tukajšnjih vodilnih mož nimajo skoraj pojma in so v bistvu še vedno prežeti s staro miselnostjo?

V takih okoliščinah ni nič čudnega, če je Trst še vedno ostal kotišče fašizma, če se v njem novačijo mladi škvadristi, ki izvršujejo zločine po državi. Zatrtje fašizma je prav gotovo zadeva, ki se tiče policije, orožnikov in sodišča, a je v naših krajih predvsem stvar politike, ki ne more prezreti narodnostne problematike in ki ne more v nedogled zavlačevati rešitve njenih najbolj perečih aspektov.

vica, za katero se je treba postaviti tudi za nevarnost izgube lastnega življenja, ampak da zagotovijo svojo eksistenco v varnosti in miru. Niso se več pripravljeni boriti za kak ideal, za kako vrednoto, saj drugih idealov in vrednot razen udobja ne priznavajo. Kršćanstvo jim je postalo pretežko, ker preveč terja od njih, zato spreminjajo cerkve v muzeje z vstopnino za turiste in v koncertne dvorane. Mednarodno dogajanje jih ne briga in tudi ne zanima, saj so se proglasili za nevtralne. Nevtralec pa lahko trguje in služi na obe strani. Švedje so prodajali svoje dobro jeklo Nemcem, da so ti kovali iz njega orožje za ubijanje drugih ljudstev, zato pa so Švedje sprejemali begunce iz Norveške, posebno ker jih Nemci niso zahtevali nazaj. Ko pa je Stalin po vojni zahteval, da vrnejo Švedi veliko skupino beguncev iz bivših baltskih držav Litve, Letonske in Estonske, so jo Švedje, ki ljubijo ugodje, tudi vrnili.

Švedska je primer države in družbe, ki je dosegla — tudi po zaslugi svoje nevtralnosti v dveh svetovnih vojnah in brezbriznosti za usodo in trpljenje drugih — zavidno visoko življenjsko raven in blaginjo. Hkrati

pa je očiten dokaz, da je zašla blaginjska družba brez pravega ideala v slepo ulico egoizma, apatije, strahopetnosti in udobja za vsako ceno. Zakaj bi se ljudje izpostavljali za druge? In to velja za policijo prav tako kot za vse ostale. Na Švedskem niso priljubljeni filmi »western«, v katerih je videti šerifa, ki sam stopi, z zvezdo na prsih, nasproti roparjem, ki gospodarijo po mestecu, v katerem se je vse poskrilo; šerifa, ki ve, da ga vsak hip lahko zadene krogla, pa gre naprej, ker veruje v svoj ideal, v pravico, in se zaveda, kaj je njegova dolžnost: pokazati banditom, da se jih pravica ne boji, ampak da se morajo oni bati nje.

Ne, Švedje imajo rajši Ingmarja Bergmana, filme v katerih se nikdar nič ne zgodi in v katerih se sladko pretakata miselna lenobnost in dekadencia. Ne moti jih, če zударjata malo po gnilobi. Da le ni v njih problemov.

Morda pa je le tudi kakega Šveda te dni malo sram, da pripada taki družbi. Seveda pa take družbe ni najti samo na Švedskem.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 2. septembra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu, 9.45 Felix Mendelssohn - Bartholdy: Godalni kvartet št. 3 v d duru, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski iver: »Lepi paničar«, Napisal Rado Murnik, dramaturgizirala Mara Kalan. Prvi del. Režija: Lojzka Lombar, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 »Geneza«, Napisal Aharon Megged, dramaturgizirala Bella Baram, prevedla Nada Konjedic. RO. Režija: Jože Peterlin, 16.45 Glasbeni cocktail, 17.15 Čajkovski: »Hrestač«, Respighi: Trittico botticelliano, 18.00 18.00 Šport in glasba, 19.00 Jazz, 19.30 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, Harfistka Pavla Uršič, Ansambel »Slavko Osterc«, 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 3. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Pianist Jakob Jež, Risto Savin: Barkarola; Narodna; Večerna, Srečko Koporc: Menuet; časovne konture, — »Nova pot desttega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 4. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Violina v lahki glasbi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Komorni koncert, Pianist Györy Cziffra, 18.50 Poje Ornella Vanoni, 19.00 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu, 19.20 Za najmlajše: S pravljico okrog sveta: »Hči žabjega kralja«, Napisal Dušan Pertot. RO. Režija: Lojzka Lombar, 20.00 Šport, 20.35 Verdi: »Otello«, opera, V odmoru (21.10) Pogled za kuliše, 21.50 Oddih ob glasbi, 22.05 Zabavna glasba, 21.50 Oddih ob glasbi, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 5. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Elena Cardas ob spremljavi kitarista Aleša Andryszaka, 18.45 New Sound Big Band, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Vodi Mario Rossi, V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico, 21.50 John Sax in njegov orkester, 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 6. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 V ljudskem tonu, Breda Šček: 11 ljudskih pesmi iz zbirke: »Ljubba si ti pomlad«, Sopranistka Ljuba Berce-Košuta, pianist Gabrijel Pisani, 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko), 19.25 Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Dom«, Igra v 4 dejanjih, napisal Janez Jalen. RO. Režija: Jože Peterlin, 21.50 Skladbe davnih dob, 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 7. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Simfonične skladbe, Pierre Pezzé: Simfonijski Orkester »Jacopo Tomadini« iz Vidma vodi željko Straka, 19.00 Poje Mireille Mathieu, 19.10 Na počitnice, 19.25 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Gospodarstvo in delo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, Vodi Oskar Kjuder, Sodelujeta tenorist Viktor Štoka in basist Danilo Merlak, Orkester Glasbene Matice v Trstu, zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta in zbor »Vasilij Mirk« s Proseča in Kontovela, 21.30 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 8. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Violinist Baldassare Simeone, klavičembalistka Laura Battilana, Giuseppe Tartini - pred. Ponte - Zanoni: Sonata v g molu, 18.50 Orkester proti orkestru, 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Slovenske balade: »Knezov zet«, Napisal Simon Jenko, dramaturgiziral Miroslav Košuta. RO. Režija: Jože Peterlin.

Heath se upa zmazati z obljubami

Britanski ministrski predsednik Heath je bil na dvodnevem obisku na Severnem Irskem, kjer je pozival Irce in Angleže, naj se sporazumejo in spravijo v tek avtonomne politične ustanove in organe, nakar da bo sledila »irska konferenca«, Londona, Dublina in Belfasta, ki naj bi sprejela primerne ukrepe in rešila to vprašanje. Irci v Ulstru pa se ne dajo pomiriti s takimi obljubami, češ zakaj naj bi britanska vlada že zdaj ne storila kaj zanje. Njihov odgovor so »eksplozivna pisma«, ki povzročajo panično psihozo strahu v Londonu in po vsej Angliji. Do take mere, da je nekdo takoj telefoniral na poli-

cijo, naj pridejo onesposobit »peklenko« pismo, ki ga je dobil. Policija pa je našla v njem ček za 14.554 funtov in pismo, da je mož zadel ta znesek na nogometni stavi, česar sploh ni vedel.

Število mrtvih na Severnem Irskem se medtem bliža že številki 900.

TUDI SOLZENICIN SVARI ZAHOD

Ruski pisatelj Sinjavski je zdaj z ženo in sinom v Franciji, kot got priatelj, vendar mu sovjetske oblasti baje ne bodo več dovolile, da bi se vrnil v domovino. Še vedno pa vztraja doma Solženicin, ki je dal te dni javno izjavo, v kateri je posvaril Zahod, naj ne verjame sovjetskim trditvam o pomiritev. Izrekel je na račun sovjetskega režima grozljive obtožbe in hude slutnje o svoji lastni usodi pod njim.

Mihec in Jakec se menita od starih in mladih fašistov

— Ben, Mihec, si vidu?

— Ja, ma kej si češ čakati družga? Ceu Trst je premazan ses fašističnimi znamenji, zrej natoučejo tega, zdej unga, frderbajo

spomenike partizanam, denejo kašno bombo na kašno šulo al na vlak, pozdravljajo po fašistovski in vsi znajo kadu je biu, ki se zbira jo in tudi kaku se kličejo, samo oblast ne zna neč, ne more neč dokazat in ostanejo zmiraj fraj, zatu de lahko delajo svoje akcije naprej. Pole se ni treba neč čudeti, če kašnega tudi zabodejo!

— Sej zdej so jeh tudi primli in zaprli. Tudi u Trsti so zaprli anga nje kapota, ke jem je posodu auto, de so šli u Viareggio. In u tistem auti so našli ketne in revolverje in vse kaže, de jem bodo nardili proces.

— Sm prou radoveden, kašen bo. Dejmo stavet, de ne bo neč. Naprej ne bojo mogli pogruntat kadu je biu, zatu ke jeh je blo dosti, tistmi kapoti s Trsta, ke jem je dau auto, tudi ne bojo mogli neč, zatu ke uan bo reku, de jem je posodu avto, de se grejo, bogi mulci, nomalo kopat u Viareggio, ke je bol čisto murje ku u Trsti.

— Ja, ja, se bo zgovarjau tisti cegan, ke so ga obtožili, de je ukrou kravo. Cegan je pej reku, de uan krave ni ukrou, de uan je samo pobrau an štrek. Samo de na tistem štriki je bla prvezana krava.

— Videš, in tašne sorte škužam bojo vervali tudi sodniki. Jest rečem, de če bo šlo taku naprej, de ne bo dobrega.

— Ma znaš Mihec, kej meni ne gre u glavo: kaku tu, de u ani republiki, ke pravejo, de sloni na odporništvu, na deli in na anti-fašizmi, kaku tu, de lahko fašisti delajo kar čejo, kršejo zakon na vse načine in zmiram jem gre liša?

— Videš Jakec, tebi ne gre u glavo, zatu ke preveč verješ čakolam. Preveč verješ ti-

sto, kar govorijo na komemoracijah, intervistah, na radji in po televizijsni. Če be ti namalo mislu, se spounu, kaku je blo za cajta fašizma in kaku je pou, pej se ne bi več tolko čudu.

— Ma sm prou radoveden, kej mi misleš povedat?

— Se spouneš kadar so napadli Abesinijo? Tabat je blo vse prou. Pole so pošiljali soudate u Španijo. Je blo tud' prou. In je blo prou, ke so napadli Grčijo in Jugoslavijo. Samo ni blo prou, kadar so začele padat amerikske bombe in kadar so pršli Amerikanci u Sicilijo. Tabat se je pej kralj in imperator in Gran Consiglio asista zmislju, de je treba dučeta dištrigirat. In šele tabat se je kralj odloču za tu ves u strahi. In kadar ga je sturu aretirat, ni počla u celi državi nanka ana puška za branet dučeta. So ga zaprli in vse je blo u redi. So mogli prit Nemci za rešet dučeta. In tudi kadar so ga rešavali ni počla nobena puška. In tabat so vsi fašisti misleli samo nase in neč na fasizem. So pomečali svoje značke in uniforme u reke. In kadar je šla vojska h kraji, so na dučeta vsi pozabli. In mu je ostala zvesta samo tista njegova ljubica, tista Petacci. Od tolko možov se je vedla možko samo ana ženska. Uana je prfina prosila, de če dučeta ustrelijo, nej ustrelijo tudi njo. Tu je bla ana peršona, ana ženska. Vse drugo je blo blef. Zastopeš, Jakec moj dragi? Ne smeš vzeti teh reči taki strašno zares! In kadar so Angleži in Amerikanci vse okupirali, fašistam ni ostalo družga, ku se delat demokrate in antifašiste. Tudi fašisti niso taku naumni, de be se šli fašiste, kadar je nevarno. Ma zdej pej spet lahko. Ke zrej je svoboda in demokracija. Jest ti samo priporočam: ne stoj vervat vsem čakolam na komemoracijah in podobno. Čakole, dragi moj ne koštajo neč. Še jest, če se denem, lahko delam propagando za kar češ: za demokracijo, za komunizem, za kapitalizem, za fašizem, za vero, za Maota, za kar češ. Ni taku težko. Kaku ravnam, je pej druga muzika.

Nekaj pripomb k »Berilu o Rutu«

»Novi list« je že poročal o publikaciji »Berilo o Rutu« — izbor objavljenega in neobjavljenega gradiva o vasi Rut na Tolmiskem (112 šapilografiranih strani večjega formata), ki jo je izdal Goriški muzej v Novi Gorici. Vendar se mi zdi potrebno tu še enkrat spregovoriti o njej; prvič zato, da bi ponovno opozoril na to simpatično in hvalevredno pobudo Goriškega muzeja in mu dal priznanje, ki ga zasluži, saj gre do take in podobne zgodovinske obletnice le prevečkrat neopažene mimo, kar ustvarja v slovenskem človeku tisti znani lažni občutek zgodovinske praznine — češ »saj Slovenci nimamo zgodovine« —, ki je eden izmed vzrokov našega splošnega malodušja in pasivnosti; drugič pa zato, da bi pokazal na nekatere hibe v njej, z željo, da se ne bi ponovile v naslednjih publikacijah. V uvodni besedi je namreč rečeno: »Goriški muzej želi podobna berila objavljati tudi v bodoče. Izbori bodo pripravljeni po krajevnih vidikih (posamezni kraji ali zemljepisna področja) ali po problematiki (ženitovanjski običaji, ljudska izročila o Turkih itd.), vselej pa predvsem za področje severne Primorske.«

Gotovo je prav, da so ponatisnjeni v Berilu stari teksti o Rutu, kolikor jih je bilo mogoče zbrati, vendar pa bi zahtevali nekoliko bolj kritično osvetlitev. Tako je npr. ostal brez kritičnega komentarja prevedeni spis Carla von Czoerniga »Pozabljeni nemški jezikovni otok Nemški Rut«, čeprav vsebuje trditve, ki tak komentar zahtevajo. V Czoernigovem članku je namreč tudi marsikaj takšnega, kar je do Slovencev neprijazno in krivično, če že ne žaljivo. Upoštevati je namreč treba, da je Czoernig napisal svoj spis o Rutu v času (sredi druge polovice preteklega stoletja), ko se je že razveljaval narodnostni boj v stari Avstriji in ko so prevladovali tako pri nemških Avstrijcih kot pri Slovencih o narodnosti še čisto romantične pred-

stave. Tudi objavil ga je v reviji nemško-avstrijskega gorniškega društva, ki je bilo znano po svojem nemškem nacionalizmu in je skušalo posejati po slovenskih gorah svoje »nemške« gorske kočice in zavetišča, dokler mu ni začelo tega preprečevati Slovensko planinsko društvo. Če to vemo, nam bo lažje razumljivo, zakaj je Czoernig zapisal med drugim:

»Božja služba je bila končana. Pod mogočno lipo sem čakal, da bodo ljudje prišli iz cerkve. To so bile, pri Bogu, germanske postave! Daljši nosovi, visoka čela, velike oči, lične kosti nepoudarjene, otroci in mladi ljudje svetlo plavih las, drugačni od Kranjcev; zdelo se mi je, da sem se znašel v Pustriški dolini. Nekatere starejše može, katerih najstarejši je vsekakor moral imeti 65 let, in ki so še najbolj znali govoriti stari dolinski-nemški jezik, sem po krčmarici povabil v gostilno na zajtrk. Poleg mene so se zbrali gospodje Daxkobler, Kusterle, Messner, Stendler in Kemperle (V Sorici se imenujejo največ: Frölich, Pachmann, Jensterle, Schwarzkobler).« Ko je Czoernig to pisal, je bil pod vplivom nemškega romantičnega nacionalističnega pojmovanja, prav istega, iz katerega se je izcimil 50 let pozneje nemški nacizem. Po tem romantičnem pojmovanju nemške narodnosti so imeli Nemci »pri Bogu, kake germanske postave« in vse tipične znake (boljše) »nemške« rase, kot nam jih tako podrobno našteje. Če so se Nemškorutarji po tem razlikovali od »Kranjcev«, je to pomenilo, da so imeli ti tedaj po njegovem, kratke nosove, nizka čela, drobne oči, poudarjene lične kosti, tudi otroci in mladi ljudje so bili črnih las... Ali ne odgovarja to čisto točno nacistični predstavi o nemški rasi in o lepem germanskem človeku ali nadčloveku, s katerega visokega čela sije inteligenca, in o čisto drugačnem slovanskem človeku, katerega manjvrednost dokazujejo nizko čelo, poudarjene mongolske ličnice in širok mongolski nos? Človeku se zdi, kot da bi gledal kako karikaturu v SS-ovskih publikacijah ali kot da bi bral Rosenberga.

Mnogi moderni avstrijski in nemški avtorji, o katerih znanstveni resnicoljubnosti in nemško-avstrijski domoljubnosti ni dvoma, pa so ugotovili, da so ravno Tirolci in Salzburžani najbolj temnolasi, rjavooki in pa brahihefalni (kratkoglavci) med vsemi Avstrijci, zato vidijo nekateri v njih potomce Ilirov ali kakega drugega ljudstva dinarske rase, na kar spominjajo tudi značilni zakrivljeni orlovsko-kljukasti nosovi, kot jih je videti posebno na fotografijah.

in slikah starih tirolskih kmetov. Tako bi bilo zares prav čudno, da so prišli ravno od tam v Rut na Tolmiskem takoj »germansko« svetlolasi in dolgoglavci ljudje! Dr. Georg Graber, nemško-koroški etnograf, ki je bil vse prej kot naklonjen Slovincem, vendar pa pri objavljanju svojih znanstvenih rezultatov objektivni, razen da jih je včasih tendenčno razlagal, piše v svoji knjigi »Volksleben in Kärnten« (Ljudsko življenje na Koroškem), ki je izšla leta 1941, torej v času nacizma (!) v Gradcu, da se koroško prebivalstvo močno razlikuje od prebivalstva na Bavarskem ravno po tem, da je na Koroškem najti dosti več dolgoglavih (dolikohefalnih) ljudi, ki so značilni za nordijsko germansko raso, kot pa na Bavarskem, namreč skoro eno tretjino prebivalstva, na Bavarskem pa le 17 odst. Koroška je v tem pred vsemi avstrijskimi deželami; na Koroškem je tudi najmanj kratkoglavih. V tem obojem je bila Koroška ne le na prvem mestu v Avstriji, ampak v vsej Nemčiji (!). (Stran 2-4). Tam najdemo tudi tale stavke: »V tem (t.j. po največjem številu dolgoglavih in najmanjšem številu kratkoglavih) se nemški Korošec zelo očitno razlikuje od prebivalcev Dolnje in Gornje Avstrije, Štajerske, Salzburga, prav tako pa tudi od prebivalcev sosedne Pustriške doline z njihovim visokim odstotkom kratkoglavcev.« Iz Pustriške doline pa so bili doma Tirolci, ki so se v 13. stoletju naselili v Rutu!

(Nadaljevanje na 6. strani)

V TRŽAŠKEM PRISTANU BI STAVKALI TUDI ONI

Kot poročamo na drugem mestu, še vedno traja v tržaškem pristanu stavkovno gibanje pristaniških delavcev, včlanjenih v sindikat, CGIL, ki so proti temu, da bi pristaniška uprava uporabljala svojo moderno mehanizacijo za razkladanje in nakladanje ladij, ker bi s tem manj zaslužili. Toda kaj bodo rekli naši pristaniščniki, ko bodo zvedeli, da je izdelala skupina angleških znanstvenikov robota »superdelavca«, ki je sposoben delati v najtežjih razmerah in opravlja najbolj neprijetna dela brez godrnjanja, katerega ni potreben noben odmor za južino in uoben oddih, poleg tega pa ne zahteva niti fیکا place?

Robota, ki bi pomenil uresničenje sanj vseh industrijcev in obup vseh sindikalnih funkcionarjev, je izdelal oddelek za elektronsko tehniko na univerzi v Nottinghamu, kot je naznanilo zdaj »Britansko društvo za napredek znanosti«. Trenutno ga preizkušajo na univerzi v Edinburgu. Dali so mu nalogo, naj sestavi avto iz razmetanih kosov. Ta robot potrebuje še 7 minut, da si »zapomni« vse razmetane sestavne dele. Upajo pa, da bodo v prihodnje izdelali robote, ki bodo zmogli to v treh desetinkah sekunde. Baje se bodo pojavili taki roboti v industriji že v »nedaljni prihodnosti«.

Toda v tržaškem pristanu bi začeli gotovo tudi ti roboti stavkati...

»CERKEV V SEDANJEM SVETU« O PASTORALNIH SKUŠNJAH IN PROBLEMIH

Nova, 7.-8. številka revije »Cerkev v sedanjem svetu« prinaša največ članke o pastoralnem delovanju katehetov. Zato prinaša več člankov o katehezi, npr. o oblikovanju katehetskih načrtov, o nujnosti novih katehetskih priročnikov za nižje razrede osnovne šole, o vsebini oznanjevanja sodobnemu človeku. itd. Omenimo naj predvsem članka »Znanje verskih resnic še zdaleč ni vera« in zanimivo poročilo o osnovnošolski mladini v Sloveniji. Zanimive so tudi rubrike na koncu.

— O —

Sodišče v Londonderryju na Severnem Irskem je obtožilo angleške vojake pokola 14 katoliških Ircev l. 1972. To dokazuje, da je angleško zgražanje nad tistim kar počenja Portugalci v Mozambiku, precej hinavsko. Londonderry je vsekakor precej bližje Angliji kot Mozambiku in Irski niso črnci v grmovju.

Turizem v Jugoslaviji

Jugoslovanska obala, posebno dalmatinska, postaja za državo pravi zlati rudnik dohodkov.

Turizem se je začel v Jugoslaviji razvijati smotrno šele leta 1954. Nato je tako naglo napredoval, da je prekosil v dvajsetih letih večino evropskih držav. Po dalmatinski obali in po otokih, kjer so samotarile zapuščene vasi in stara mesteca, je danes vse polno novih hotelov in modernih kopališč.

Računajo, da je zadnje tedne šlo preko Reke vsak dan po 120 tisoč avtov s turisti. Po predvidevanjih bo letošnja turistična sezona prinesla državi 600 do 700 milijonov dolarjev dohodka.

Med turisti so bili v prvi vrsti Nemci, Av-

strijci, Holandci, Čehi, Poljaki in Italijani. Za prihodnji dve leti se pričakuje velik naval turistov iz Sovjetske zveze in iz severnih držav. Tudi leto je že precej turistov iz vzhodne Evrope.

Ljubljanski »Kompas« je že sklenil z moskovskim »Inturistom« dogovor za prihod sovjetskih turistov.

Prijavljajo se pa tudi gostje iz Amerike. Seveda se bodo morale tudi turistične organizacije pripraviti. Doslej so marsikje dajali premalo pažnje razvoju turizma, tudi kar se tiče cen in snage po gostiščih. O tem in pa o dejstvu, da turizem ni zgolj molzna krava, pa bi bilo treba malo več razpravljati.

R. B.

Študentovsko zborovanje v Žabnicah

Dne 25. avgusta so se v Žabnicah začeli študijski dnevi, ki jih je priredilo goriško društvo SKAD. Skupina, ki se je tu zbrala, je z zanimanjem sledila predavanju dr. Vladimira Truhlarja, profesorja na Gregorijanski univerzi v Rimu. Predavanje, ki je imelo obširen okvir, je profesor razdelil na tri dele: karakteristika slovenske družbe in Cerkve; gledanje kristjana in marksista na Absolutno; odkrivanje Absolutnega v poeziji.

V začetku predavanja je govornik orisal stanje krščanstva in Cerkve na Slovenskem v obdobju med obema vojnama. Tedaj ni cerkvena hierarhija dopustila osebne avtoritete. Proti temu se je postavilo Križarsko gibanje, ki se je zbralo okrog Kocbeka in revije Križ na gori. Osrednja težnja tega gibanja je bilo »počlovečevanje človeka«. Ta pojem je razvil drugi vatikanski koncil, ki je določil tudi smernice za uresničitev te ideje. Rešitev obstaja v delovanju majhnih skupin, ki skušajo s svojim zgledom pridobiti širše množice.

V drugem delu je predavatelj poudaril enkratnost vsakega človeka z vsemi njegovimi vrlinami in napakami. Vsakdo si mora postaviti določen smisel in cilj v svojem življenju. To lahko najde kristjan, pa tudi marksist v iskanju Absolutnega. Kristjanu pomeni Absolutno Bog, marksist pa isto-veti to z znanstvenim raziskovanjem, z u-metnostjo, z delom na kulturnem področju.

V tretjem delu je dr. Truhlar naglasil, da smo Slovenci nagnjeni k poeziji in k estetskim vrednotam. Mnogokrat pa je ta naravni dar skrit za strogo racionalizacijo, ki je nemškega izvora. Predavanje je govornik poživil

s konkretnimi primeri iz slovenske literature, še posebej iz Cankarja, Kosovela in iz lastne poezije.

Udeleženci so poleg tega z zanimanjem poslušali predavanje msgr. dr. Rudolfa Klineca o temi: stanje goriških kulturnih in društvenih ustanov. Predavatelj je orisal glavne slovenske ustanove in njihovo zgodovino, sedanje stanje in nakazal, kako bi se mladina lahko vključila v delovanje teh ustanov.

Udeležba na študijskih dneh je bila številna. Prisotnih je bilo tudi nekaj dijakov s Tržaškega. Organizacija je bila zelo dobra. Prav vsi so se dobro počutili v prijetnem okolju in v veseli družbi.

ALMA

— O —

Bazovica

MAŠA ZADUŠNICA

V četrtek 6. septembra bo ob 20.30 v bazoviški župni cerkvi maša zadušnica za bazoviške žrtve na dan obletnice njih usmrtnitve.

Pred tem pa bo ob 19.30 pred spomenikom na bazoviški planoti kratka spominska svečanost, na kateri bo Slovenska skupnost položila venec in počastila spomin njih, ki so dali življenje za naš narod in naš jezik.

OBVESTILO ZNANSTVENEGA LICEJA »FRANCE PREŠEREN«

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu sporoča, da se pričnejo popravni izpiti za šolsko leto 1972-73 v ponedeljek, 3. septembra t.l. ob 8.30 s pismeno nalogo iz slovenščine.

POGAJANJA ZA PORAVNAVO DELOVNEGA SPORA V PRISTANU

Med sindikalnimi zvezami pristaniških delavcev je spet prišlo do pogajanj, da bi skupno nastopile glede delovnega spora v tržaškem pristanu, kjer gre za to, da pristaniška uprava ne bi uporabljala moderne mehanizacije za nakladanje in razkladanje ladijskih tovorov, ker bi to skrčilo delo delavskih »kompanij«. Vendar se niso mogle zediniti. Pristaniščniki, včlanjeni v sindikatu CGIL, ki je povezan s skrajno levico, so namreč za nadaljevanje stavke, medtem ko sta druga dva sindikata, CISL in UIL, proti tej stavki, ker menita, da je anahronistično zavirati mehanizacijo in da je treba zaslužek kompanij zagotoviti na drug način. Zdaj naj bi o tem sporu med njimi razpravljala osrednja vodstva sindikatov, ker je prerasel že v politični spor.

Vlada pa se ne želi vmešati v ta spor, kljub sindikalnim in drugim zahtevam po posredovanju, dokler si sindikati sami ne bodo enotni, kaj hočejo. Tudi KPI je v zadregi, ker je sama velikokrat zahtevala moderno mehanizacijo za tržaški pristan, zdaj pa jo z njo povezan sindikat odklanja in se bori proti njej.

— O —

V Stalnem italijanskem gledališču v Trstu je nastal hud spor med igravci in upravo, kar ogroža začetek redne sezone. Igravci bi radi imeli več besede pri odločanju o repertoarju. Podoben problem pa obstaja, kot pravijo, tudi v Stalnem slovenskem gledališču v našem mestu

V oceno smo prejeli

»AFVG« — L'Artigianato del Friuli - Venezia Giulia, revija ustanove E.S.A. (Za razvoj obrti v Furlaniji - Julijski krajini). Št. 2 (junij 1973).

F.J. - 148

S M R T

V POMLADI

Potem so ga pustili na miru. Mrmraje so začeli pogovarjati med seboj. Skušal si je predstavljati njihove obraze. Po govorici sodeč so bili Dolenci in Notranjci.

Kmalu se je prikazal iz grmovja Sova in mu pomignil z roko. »Pojdi z menoj!«

Tine se je vzdignil in šel skozi grmovje za njim. Pod nogami je čutil shojena tla. Prehodila sta le nekaj deset metrov.

»Tu je,« je rekel Sova.

Tin je zagledal pred seboj obrisa dveh postav, ki sta sedeli na štorih.

Sova ga je porinil naprej.

»Kdo si?« je vprašala ena izmed sedečih postav.

Povedal je svoje ime.

»Kaj delaš tu?«

Povedal je.

»Po mojem si ovaduh,« je rekel drugi, ko je Tine končal.

Ta obdolžitev se mu je zdela tako nesmiselna, da mu je bilo zoprno nanjo odgovoriti.

Bila je kot refren, ki ga je bil v kratkem času že mnogokrat slišal. Vendar je pomislil, da bi si mogla onadva njegov molk tolmačiti kot priznanje, zato je ježno rekel:

»Ni res! Kako me moreš obdolžiti česa takega?«

»Imamo svoje izkušnje,« je rekel oni. »Kaj misliš, da si prvi? Hu, koliko so jih že poslali

nad nas, a doslej se je še vsem ponesrečilo. Pa še kako, ha, ha!«

»Ali se ne morete prepričati, če je res, kar govorim?«

»Nič se ne bomo prepričevali. Če lažeš, te bo povohala Matilda.«

Tine je že vedel, kaj to pomeni.

»Lahko vprašate v Novem mestu, kjer sem imel zvezo, ali še kje bliže. Mnogi me poznajo. Posebno študentje.«

»Kako pa to, da si naletel tako točno ravno na naš tabor, če si bežal na slepo, kot praviš? Tudi to je sumljivo, vidiš. Kako si mogel vedeti, da se nahajamo prav tu, če bi ti ne bil tega nekdo povedal?«

»Nihče mi ni povedal. Bežal sem v smeri gozdov in hriba, kjer sem si predstavljal, da morajo biti partizani. Upal sem, da bom naletel na vas in da bom pri vas varen pred Italijani.«

»Toda zakaj si se obrnil prav v našo smer? Vidiš, to je sumljivo.«

»Kam pa naj bi bil bežal?«

»Zakaj nisi bežal v nasprotno smer? Tudi tam so hrivi in gozdovi.«

»Ker sem skočil z vlaka na to stran in potem sem pač bežal naprej, posebno ker se mi je zde-
lo na tej strani bolj strmo in gozdnato.«

»Govoriti znaš,« je rekel prvi.

»Še preveč,« je dejal drugi.

Potem sta si prižgala cigareti in začela poti-

hem govoriti med seboj. Razložil je le tu pa tam kako besedo.

»Odpelji ga malo v stran, Sova, da ne bo vlekel na ušesa,« se je spet oglasil eden.

Sova ga je krepko prijel za nadlaht in ga odpeljal malo v stran. Obstal je zraven njega in ga ves čas držal za nadlaht.

»Zdaj bosta komandant in komisar odločila, kaj bo s teboj,« je rekel.

»Kaj imata odločiti o meni? Če me nočete, me poženite proč.«

»Vidiš, pri nas ne gre tako enostavno. Tu je možno samo dvoje: da greš z nami ali v krtovo deželo.«

»Toda če me nočete niti poslušati in se prepričati, kdo sem!«

»Za to ni časa, fant. Imamo dovolj drugega opravila.«

»Ampak ti bi jima lahko povedal, da sem čisto slučajno naletel nate.«

»Je že res, da nisi mogel vedeti, da tiči tam naša patrula. Toda namenjen si bil res v tisto smer, kjer je naš tabor.«

Tine je molčal. Bil mu je mučno, in absurdnost položaja, v katerem se je znašel, ga je tako jezila, da ni niti pomislil n strah.

»Nisem si mislil, da ste taki bedaki,« je rekel.

»Če boste pošiljali ljudi, ki pridejo k vam, v krtovo deželo, bo kmalu konec z vami.« Sova je molčal.

»Pravzaprav se mi zdiš fejš fant, ker se ne bojiš,« je rekel potem s svojim počasnim glasom.

»Po tem bi sklepal, da nisi imel slabih imen-
nov. Čakaj, bom le rekel kako besedo zate.«

(Dalje)

Trgovska stavka iz protesta

(Glas iz vrst odjemalcev)

V ponedeljek so bile v Gorici zaprte vse trgovine. Organizacija trgovcev je sklenila zaporo v znak protesta proti prestrogu nadzorstvu oblasti nad prodajnimi cenami zlasti v trgovinah jestvin in v pekarnah. V nekaterih so res prodajali živila in kruh po cenah, ki niso bile določene od prefekture.

Nekateri odjemalci so morda res tudi namerno prijavljali malenkostne prekrške. Izvršni organi pa so strogo izvajali preiskave in kazni, celo zaporne v enem ali dveh primerih.

Pekarne so na zaprta vrata nalepile velike lepake z napisom »Nismo delinkventi«.

Upravičeno pa je bilo po drugi strani tudi godrnjanje manj premožnih družin, ki so ostale kar dva dni brez kruha. Gospodinjje so tudi imele svoj prav, ko so se jezile, češ, naj bi tudi trgovci in peki našli kako drugo pot do svojih pravic, ne pa da morajo nositi prav revne družine breme takih protestov in tekati celo čez mejo po štrucu kruha.

Končno pa je duhove pomiril tudi včerajšnji proglas goriške trgovske zveze, ki poudarja, da so bili ob tem nastopu vsi trgovci, ra-

zen nekaterih, složni pri obrambi svojega dela in ugleda.

To so razumeli tudi odjemalci. Zveza tudi zagotavlja, da bo doprinesla po svojih močeh, da se duhovi pomirijo in da bo zagotovljena redna prodaja.

Končno pa je treba dodati, da se cene ne bodo smele samovoljno višati ne v veletrgovinah ne pri malih prodajalcih, pa bodo zgornje netočne ovadbe in ljudsko nezadovoljstvo. Postavne določbe, ki itijo odjemalca naj se le točno in s primerno ostrino izvajajo.

— O —

Št. Maver

JAVNA DELA

Oni dan smo se veselo pomenkovali, da se tudi pri nas marsikaj obnavlja. Če bi se naši rajni vrnili spet domov, bi se nemara zelo čudili, kako drugače se kaže naša vas sedaj kot nekdanj.

Po starem so se vedno pritoževali zaradi slabih cest, in to po vsej pravici. Bili so brez luči, celo brez potrebne vode.

Danes se je pa tudi pod Sabotinom dosti spremenilo in prenovilo. Skoro vse ceste so razširjene in asfaltirane, razen tiste po Koničnem.

Pristojne oblasti so vedno obljubljale, da bodo tudi za to cesto poskrbele, a je ostalo samo pri obljubah. Govorilo se je tudi, da bodo podaljšali cesto od zgoraj pod Gropajščem proti Podsabotinu v dolino in do mejnega prehoda.

Tako bi bila vas obkrožena s cesto okoli in okoli.

Tudi električna napeljava je že urejena do zadnje hiše.

Pred štirinajstimi dnevi smo smremljali na zadnji poti enega izmed naših dobrih sosedov, še mladega moža, pridnega mehanika in kmetovalca Jožefa Terčiča. Bil je precej časa bolan. Končno je omagal. Iz glavne bolnišnice ga je spremljalo na domače pokopališče veliko število pogrebcev. Rajni zapušča ženo, tri otroke in očeta.

Vsi vaščani izrekamo iskreno sožalje družini in vsem sorodnikom. On naj pa uživa večno plačilo

Štandrež

PLODNA ZEMLJA IZGINJA

Nekdaj tako znane in plodne njive okrog Štandreža bodo kmalu zginile in bo ostal le še medel spomin nanje. Prepredle jih bodo nove ceste in prometne žile preko tega polja in čez Sočo v Furlanijo.

Na Pilovišču že gradijo novo cesto, ki se bo odcepila od Tržaške ceste in bo šla preko novega mosta pri Štandrežu preko Soče proti Slovrencu.

Dosti zemlje bo šlo tudi za mejni prehod, nadvoze, avtoport in za industrijsko četrt med Tržaško cesto in Sočo.

Zemljiški posestniki se že sprašujejo ali se jim sploh še splača obdelovati zemljo, ki morda prav kmalu ne bo več njihova.

Zadnje dneve se je po Štandrežu tudi dosti govorilo o aretaciji peka Brota iz Mihaelove ulice. Orožniki so ugotovili, da je prodajal kruh po 300 lir kilogram namesto po 210 kot je predpisano. Po starem zakonu iz leta 1947 so proti njemu strogo postopali.

Kulturna jesen v Gorici

Gorica je postala v zadnjih letih nekako središče srednjeevropskih kulturnih srečanj, ki se obnavljajo vsako jesen. Tudi letos se pripravljata dve taki srečanja.

V dnevih od 20. do 23. septembra se bo odvijalo mednarodno tekmovanje, in sicer že dvanajsto, mešanih, moških in ženskih zborov v veliki Telovadni dvorani. Te pevške nastope organizira pevsko društvo Seghizzi pod okriljem ministrskega predsedstva in deželni oblasti. Udeležbo je že prišlo 31 pevskih zborov iz desetih držav. Med temi bodo peli tudi zbori iz Jugoslavije. V razsojevalno komisijo je določen za člana tudi slovenski glasbenik Peter Lipar iz Kranja.

Vse priprave za to veliko pevsko tekmovanje so že urejene v glavnih točkah.

V dneh od 29. septembra do 4. oktobra se bo zbral v Gorici osmi kongres srednje evropskih držav. Odposlanci iz Avstrije, Nemčije, Češke, Madžarske, Jugoslavije in iz Italije bodo govorili o Srednji Evropi od leta 1948, dalje o ideji Srednje Evrope in o zgodovinsko-kulturnih stikih in sedanjih odnosih med državami srednjeevropske geografske enote.

Tudi za to zborovanje so napovedali svojo udeležbo mnogi strokovnjaki iz raznih držav.

— O —

GLASBENA ŠOLA

Vpisovanje v Glasbeno šolo v Gorici trajajo od 3. do 15. septembra dopoldne v prostorih šole v ulici Malta 2. Redni pouk pa se bo začel v ponedeljek dne 17. septembra.

Z VIŠARIJ

Avgustove in septembrske nedelje so že od nekdanj veljale med našim ljudstvom kot romarske. Poleg Svete in Stare gore, so Višarje glavna romarska božja pot. Vsako leto jo tudi obišče več romarjev in izletnikov ter tudi športnikov v snežnih mesecih.

K večjemu obisku je pripomogla turistična ustanova, ki je uredila prav zložen dohod in prijetno bivanje na vrhu.

So seveda še nekatere pomanjkljivosti. Potniški vlaki bi se morali ustavljati tudi v Ovčji vesi. Mestni avtobus iz Trbiža do vzpenjače bi moral bolj pogosto voziti. Na vrhu bodo morali bolj zložno urediti strmo stopnišče od župnišča do kramarske vasice in cerkve.

Po vseh gostiščih bi morali nastaviti več osebja, ki razume slovenščino in nemščino. Ob velikem dotoku romarjev manjka na vrhu tudi hitra zdravniška pomoč. Cerkvena in turistična uprava mi morali skrbeti, da se ohrani zgodovinski obris te sloveče božje poti.

Blizu moderno urejenih razglednih verand samuje napol razpadla kapelica s stariškim, komaj še vidnim polreliefom in freskami Višarske Matere, ki razgrinja svoj zavetniški plašč. Že rajni zgodovinar Stele je nekoč izrazil začudenje, da se ne dobe sredstva in roka, ki bi to zgodovinsko ostalino popravila.

OBVESTILO

Ravnateljstvo Nižje srednje šole »Ivan Trinko« v Gorici sporoča, da se bodo začeli popravni izpiti čez 1. in 2. razred v ponedeljek 3. septembra ob 8.30 z italijansko nalogo.

Ostali urnik je razviden na oglasni deski v šoli.

Slovenska Trgovska šola naznanja, da se bodo začeli popravni izpiti dne 3. septembra po urniku, ki je razobesen na šolski oglasni deski.

PLEŠA PRI MLADIH

Britanci postajajo vse bolj plešasti, tako, da je plešavost splošna »bolečina« tudi mladih ljudi, ne samo starejših. Dr. Betty Roney, šefinja neke zasebne dermatološke klinike v Londonu, sodi da se plešavost pojavlja celo pri najstnikih in da je ta pojav pripisati predvsem prehudim naporom ki jih sodobna družba nalaga mladim ljudem. Kaj zahteva družba? Zahteva da nenehno tekmujejo in čimveč ustvarjajo — ne da bi prapzaprav vede zakaj. Vendar pa so v kolesju moderne družbe in ne morejo iz njega, še zlasti zato ne, ker se ravno od mladih ljudi največ zahteva.

ŽELEZNA VOLJA

Nedavno so iz Sovjetske zveze sporočili novico o novem svetovnem rekordu. Neki ruski inženir se je v enem letu 57-krat odvadil kajenja in s tem potolkel rekord Marka Twaina, ki se mu je to posrečilo samo 50-krat.

BOLJ RESNICA KOT ŠALA

— Moja žena govori, neprestano govori.

— Pa o čem toliko govori?

— Ne vem, noče povedati.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Iz njiju govori strah

V sredo so na sodni obravnavi v Moskvi proti Pjotru Yakirju in Viktorju Krasinu govorili tudi o znanem disidentskem znanstveniku, fiziku Andreju Saharovu, ki je padel zaradi svojega opozicionalnega stališča in kritike na račun Kremlija v nemilost. Njegovo ime zdaj grozeče povezujejo z imenom obeh obtožencev. Sovjetska agencija TASS je celo trdila, da je Saharov skupaj s Pjotrom Yakirjem objavljaval obrekovalni material proti Sovjetski zvezi.

Ravno dan prej je tudi 40 članov sovjetske akademije, Saharovih kolegov, označilo tega za sredstvo sovražne propagande. Baje je zagrešil Saharov med drugim to, da je prišel skupaj z Yakirjem na poslovilno večerjo na čast tujih dopisnikov, ki so bili izgnani iz Sovjetske zveze, ker da so prekršili status časnika. Opazovalci v Moskvi menijo, da so ti napadi na Saharova znak, da se stiska obroč okrog njega in da je možno, da bodo

tudi njega postavili pred sodišče. Tudi položaj Yakirja in Krasina se na procesu vsak dan slabša. Proti njima je slišati vedno hujše obtožbe. S tem si je verjetno tudi razložiti njuno dozdevno priznavanje. Iz njiju govori strah pred strašno obsodbo, ki jima grozi sedem let koncentracijskega taborišča s prisilnim delom v Sibiriji in nato še pet let izgnanstva. Oba imata že tudi za seboj take izkušnje. Yakirju je Stalin dal usmrtiti očeta.

Zato jima lahko zameri njun strah in »priznavanje« samo tisti, ki ni česa takega sam nikoli okusil.

—o—

IZŠLA JE NOVA ŠTEVILKA REVIIJE »LE LIVRE SLOVENE«

V roke smo dobili prvo letošnjo številko revije »Le livre slovène«, ki jo polletno izdajajo Društvo slovenskih pisateljev, Center PEN kluba za Slovenijo in Društvo slovenskih literarnih prevajalcev. Tokrat predstavlja — kar je treba s priznanjem omeniti — tujini predvsem mlade pisatelje in pesnike ter tiste srednjih let, ki zaslužijo, da jih svet bolje spozna. Med drugimi so predstavljeni s prevodi svojih del ali z eseji Lojze Kovačič, Tomaž Šalamun, Niko Grafenauer in Taras Kermanner, medtem ko piše Anton Ocvirk o Kosovelu. Alojz Rebula je predstavljen svetu s francoskim prevodom svojega predavanja na pisateljskem srečanju v Piranu.

SEPTEMBERSKA ŠTEVIKA »OGNJIŠČA«

Izšla je septembrska številka slovenske mladinske revije »Ognjišča«. Na uvodnem mestu odgovarja oče urednik Olgi, ki je v svojem dopisu vprašala, »ali bi ne bilo bolje, da nas ni na svetu«. Sledijo članki »Pisatelj L. N. Tolstoj in vera«, »Slikar Stane Kregar v svetu večne Lepote«, zgodba »Dober dan, mama«, »Profesionalni športniki ne smejo biti vzor« in drugo.

»ZNAMENJE« O NOVI USTAVI JUGOSLAVIJE IN SLOVENIJE

Četrta številka revije »Znamenje«, ki je prišla pred kratkim v Trst, ima naslednjo vsebino: Alojz Rebula: »Vinograd pod Triglavom« (neskrajšano besedilo govora, ki ga je imel na slovesnosti pri odprtju Slovenika v Rimu). Ferko »Ob osnutku nove ustave«, Ivan D. Illich »Nemoč Cerkve«, Vladimir Truhlar »Tragika Teilharda de Chardina«, Jože Gregorič »Vital Vođušek«, Vital Vođušek »Pesmi«, Franc Rode »Jacques Maritain«, Anton Trstenjak »Ob Kopernikovem letu«, Vekoslav Grmič »Križa teološke govornice«, Marko Oršolič »Aktualnost Marxove kritike religije«, France Rozman »Od nos do oblasti v svetopisemski luči«, France Cukjati »Homo religiosus v Jungovi psihologiji«, Zapisi: »Edinost v veri in teološki pluralizem« in »Cerkev na Madžarskem«, Ocene in Misli: Jacques Maritain »Misli o ateizmu«. Posebno pozornost zasluži stvarna in bistra Perkova kritika osnutka nove jugoslovanske in slovenske ustave, ki je zdaj v razpravi.

ZBIRKA SLOVENSKE PESMI IZ AVSTRALIJE

Te dni nas je presenetila — in razveselila — zanimiva knjižna pošiljka iz Avstralije: pesniška zbirka z naslovom »V kljunu golobice«, (s podnaslovom »Pesmi izseljenca in potepuha«), ki jo je izdal v avstralski prestolnici Canberra Bert Pribac, znan že iz revij. Izšla je pri »The Lapwing Private Press« v omenjenem mestu, kot prvi zvezek zbirke »Pesniška uresničevanja« (Zbirka izvirne slovenske poezije). V lepo opremljeni knjižici (ki bo, upajmo, na prodaj tudi tu) je 25 pesmi. O njej bomo še spregovorili, danes želimo le opozoriti nanjo.

Nekaj pripomb k »Berilu o Rutu«

(nadaljevanje s 3. strani)

Istotam piše dalje Graber: »Plavolasi so na Koroškem številnejši kot v vseh arugih deželah Avstrije. V tem je Koroški najbolj blizu Gornja Avstrija (ki je bila nekdanj v stoletjih po naselitvi slovenska dežela in tam je bil po vsej verjetnosti tudi sedež kralja Sama, op. F.J.). Koroška ima v primerjavi z drugimi (avstrijskimi) deželami največ svetlolasih in točno kot Gornja Avstrija najmanj temnolasih ljudi... Pretežno nordijski element v prebivalstvu se izraža tudi v barvi oči. Svetle oči (plave ali sive) z 62,2 odst. zelo krepko prevladujejo nad temnimi (27,7 odst.) Mešanobarvne oči so le zelo maloštevilne... Tudi Slovenci na Koroškem nimajo sorazmerno nič manjšega dolgoglavega deleža...«. Na drugem mestu piše Graber, da je Korošec višji kot Avstrijec na Štajerskem, Salzbürskem, Nižjeavstrijskem in Gornjeavstrijskem, in spet neke drugje pravi, da je slovenski Korošec poprečno višji od nemškega. Te značilnosti pa je dobilo koroško prebivalstvo gotovo od Slovencev in ne od Bavarcev, saj je govorila nekdanj vsa Koroška slovensko in njeno prebivalstvo vse le jezikovno ponemčilo, ne pa rasno spremenilo.

Podobnih pričevanj bi lahko navedli še več, npr. tudi nedavno objavljene ugotovitve nacističnih rasnih komisij med vojno na Slovenskem, ki so presenetile celo nemške rasiste in so bile morda glavni vzrok, da so ustavili izseljevanje iz Štajerske in Gorenjske.

Iz tega je razvidno, kako nesmiselno in tendenčno nacionalistično-romantično (v propa-

gandnem smislu) je tisto Czoernigovo pisanje, zato ne bi smelo ostati brez znanstvenega objektivnega komentarja, če se je urednikom že zdelo potrebno, da so sploh objavili tako neobjektivno pisanje. Saj je npr. tudi zelo čudno, da ni Czoernig naletel med starimi Rutarji na nobenega človeka s slovenskim priimkom, ki jih je bilo gotovo že tedaj veliko v Rutu, in da je tako točno ugotovil nemški način petja (!) slovenskih cerkvenih pesmi, ki jih zelo verjetno ni poznal in tudi ni bil glasbeni strokovnjak! Mnogi slovenski ljudje, ki so dobili ali pa še bodo dobili to Berilo v roke, pa bi vendarle lahko imeli pri branju tistih Czoernigovih propagandnih čenč vtis, da je tisto res in da smo Slovenci v primerjavi s potomci Tirolcev iz Pustriške doline nekaki »krapinski praljudje«. Take bedarije lahko še bolj izpodjedajo samozavest in narodni ponos pri slovenskem človeku, posebno če so natisnjene v publikaciji ugledne in resne ustanove kot je Goriški muzej, ki takorekoč jamči za njihovo resničnost.

Sicer pa bi ne bilo tako težko, da bi se bil kateri od urednikov odpeljal v Rut in v enem samem dnevu zbral dovolj gradiva, ki bi bilo lahko nadomestilo tako nepotrebno navlako v Berilu. Ali je bilo res tako nemogoče zbrati med prebivalstvom Ruta njihove rasne podatke? To se da napraviti, vsaj kar zadeva barvo oči in las, mimogrede. Statistiko o tem bi bila lahko napravila tudi kaka učiteljica s podatki o otrokih v šoli, ki bi jih nato primerjali s podatki iz sosednih, od davnega slovenskih krajev. In te podatke bi lahko objavili obenem s Czoernigovim spisom, če tega ni bilo mogoče

izpustiti. Tudi znani jezikoslovec Baudouin de Courtenay je videl v Rutu »nemške fiziognomije«, najbrž pod vplivom podobne romantične mentalitete kot Czoernig. Očitno pa je bil pod Czoernigovim vplivom Koštial in se je morda tudi hotel prikupiti uredništvu nemške revije, kjer je objavil svoj članek, v katerem skoro dobesedno ponavlja Czoernigove trditve o rasi Rutarjev. Sploh pa je pri vseh omenjenih avtorjih tisto poudarjanje samih nemških imen ljudi in ledin sumljivo, ker se zdi, da so iskali in zato videli samo tisto, ne pa tudi slovensko plat Ruta, kajti Tirolci se tja niso priselili v nedotaknjen prostor in so gotovo tudi že našli na kraju slovenska ledinska imena, pa tudi ljudi. Pri toliko poudarjenih nemških imenih je vsekakor značilno, da je imel omenjeni župan slovensko ime (Kos) in da ima tudi danes, kot vse kaže, tam polno ljudi slovenska imena. Ali so se res vsi priselili tja šele po Czoernigovem in Koštialovem obisku?

Drugi del Berila je zanimivejši in konkretnjši, žal pa se konča z drugo svetovno vojno. Ali tudi tu ni bilo mogoče dodati spisa, ki bi prikazal najvažnejše, to je današnjo stvarnost v Rutu, njegove sedanje gospodarske, kulturne in socialne razmere in spremembe, čeprav samo v obliki reportaže? Težko je razumeti, zakaj se je izognilo Berilo prav temu.

Pri vsem tem pa je »Berilo o Rutu« vendarle zanimiva in dragocena publikacija, ki zasluži, kot rečeno, vso pozornost javnosti (in ravno zato se toliko ukvarjamo z njo) in vse priznanje. Goriški muzej se je pogumno lotil naloge, ki bi jo morala opravljati kaka centralna ustanova. Toda te so žal vse preveč pasivne in apatične do nujnih nalog in do aktualnega dogajanja.

F. J.

NA JUGU ITALIJE SE ŠIRI KOLERA

Ministrstvo za zdravstvo je uradno sporočilo Svetovni zdravstveni organizaciji, ki ima svoj sedež v Ženevi, da so v Italiji zabeležili nekaj primerov kolere, za katero so doslej umrle štiri osebe. Epidemija je nastala najprej v občini Torre del Greco blizu Neaplja, nato pa se je razširila na bližnje občine ter na Neapelj. V tamkajšnji bolnišnici in odpeljali kakih 60 ljudi, ki bolehalo za hudim vnetjem, ki kaže v določenih primerih znake kolere. Za to boleznijo je doslej umrlo skupno sedem bolnikov. Zdravstve-

ne oblasti so prejele stroge preventivne ukrepe in med drugim odredile cepljenje prebivalstva.

»PROSTI POKLIC«... ALI VČASIH JE BOLJŠE DRŽATI JEZIK ZA ZOBMI

Jacqueline Trappler iz Strassburga v Franciji je ustanovila pred kratkim prvo vsedržavno strokovno organizacijo žensk, ki se rade sprehajajo ponoči po cestah. Dala ji je poetično ime »Sestrice src«. Ob tej priložnosti so jo tudi interjuvali po televiziji. V pogovoru je med drugim predlagala, da bi v Franciji spet odprli javne hiše. Zavest, da govori po televiziji, pa jo je omamila in zapeljala, da je postala kar preveč zgovorna. Med drugim je povedala radovednemu časnikarju (pred milijoni gledavcev in poslušavcev), da zasluži s svojim sprehajanjem po cestah kaka dva milijona (lir) na mesec.

Tisti hip pa je gledalo in poslušalo pred televizijskimi sprejemniki tudi nekaj davkarjev v Sarassburgu (ali morda njihove žene in zaročenke). In tako je dobila 32-letna gospodična Jacqueline Trappler te dni pismo z davkarije, v katerem jo obveščajo, da bo morala plačati po 92. členu zakona o davkih, nanašajočem se na »proste poklice«, z globami vred, ker ni prijavila svojih dohodkov, 15 milijonov lir davkov za leto 1969, 15 milijonov za leto 1970, 17 milijonov za leto 1971 in malo manj kot 20 milijonov za leto 1972, po tarifah o prostih poklicih.

Jacqueline Trappler je izjavila, da ne bo plačala. Rajši opusti svoj poklic... »Poleg tega nikakor nisem zaslužila toliko, kot trdi davkarija. Ne vem, po čem so to izračunali«, je rekla.

Ni znano, kaj pravijo k temu njeni kolegi iz kategorije »prostih poklicev«, zdravniki, advokati, notarji, umetniki... Poleg tega bi morala Trapplerjeva kot izvrševalka »prostega poklica« natančno vpisati vsak dohodek, s potrdilom o vsakem plačilu vred, kot morajo to delati drugi. Prav res, včasih je le boljše držati jezik za zobmi...

Poravnajte
naročnino!

Kratke novice

Kot piše nova številka mesečnika »Glas Slovenske kulturne akcije«, je v Buenos Airesu v tisku nova številka revije »Meddobje«. Izšla bo septembra.

— O —

Egipt in Libija sta se spet združila v »isto državo«. Do kdaj? Na njen vrh bi rad prišel ambiciozni Libijec Gadafi.

— O —

Objavljeni so bili uradni rezultati avstrijskega ljudskega štetja 1. 1971. Po teh rezultatih je 17.014 Korošcev navedlo slovenščino kot svoj materni jezik, 15 odst. več kot leta 1961.

ŽUPNIK IN HIPIJI

Hipiji, ki v teh poletnih dneh še bolj kot sicer preplavljajo Evropo, so marsikatero občino postavili pred vprašanje: kako se jih znebiti. Čeprav ima pri tej želji precejšen delež gotovo zgražanje nad hipijevsko »nemoralo«, je ena pritožba mestnih očetov trdno utemeljena: Divja taborišča hipijev, kjer ni osnovnih pogojev za urejeno higieno, predstavljajo resen problem.

V prizadevanju, da bi to vprašanje razrešili, so šli verjetno najdlje mestni očetje iz Falmoutha v angleški pokrajini Cornwall. Približno sedemdeset hipijem, ki so se utaborili na robu mesta, so ukazali, naj odidejo. Ker hipiji tega niso storili, je mestni spet poslal nadne policijo, ki je po dolgotrajnem neuspešnem prizadevanju spustila proti njim tudi pse.

Toda čeprav je s tem gozd ostal prazen, zapleta še ni bilo konec. Tamkajšnjemu župniku se je to ravnanje tako uprlo, da je pregnani koloniji ponudil za zavetišče cerkev.

Župnik je s tem svojim dejanjem zbudil splošno ogorčenje. Ljudje so ga zmerjali s »hipijevskim patronom« in pljuvali nanj, kadar

se je pokazal na ulici. A ker mu vera in stan prepovedujeta enakovreden protinapad, se je 43-letni župnik odločil za obrambo s pomočjo besede in uglednega mesta, s katerega jo lahko oznanja. S svoje prižnice je pri nedeljski maši javno napadel farane, ki so odgovorni za takšno ravnanje s hipiji, ki je po njegovem menju »nekrščasko«.

»Samo prebrisan govornik je potreben,« je s prižnice grmel vneti župnik, »pa se prebudi krvooločnost, ki v mnogih ljudeh ni pregloboko zakopana. Adolf Hitler je storil ravno to in s svojim darom za razvnanje nizkih strasti prinesel smrt milijonom ljudi. Te mlade ljudi zdaj preganjajo iz kraja v kraj, a jaz jih ne bom pregnal še iz cerkve. Ljudje uporabljajo cerkve za najrazličnejše stvari: eni vidijo v njih muzeje, drugi objekte vračjevernosti, tretji jih uporabljajo za prizorišča, kjer se z vsem pompom poročajo. Hipiji so jo tokrat uporabili za pribežališče in čeprav ljudje mislijo, da s svojim načinom življenja ogrožajo našega, to še ni noben razlog, da bi smeli nad nje spustiti pse.«

ŠTUDIJSKI DNEVI SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV V DRAGI - 1973

SPORED

SOBOTA, 1. septembra:

Ob 17.00 uri: Začetek.
Ob 17.30 uri: Prof. dr. Janko Messner (Celovec): GENERACIJSKA PROBLEMATIKA NA KOROŠKEM;
nato:
DRUŽINA V BENEŠKI SLOVENIJI (koreferat beneškega duhovnika).
DISKUSIJA.

NEDELJA, 2. septembra:

Ob 9.00 uri: Nedeljska maša z nagovorom.
Ob 10.00 uri: Dr. Franc Hribernik (Kranj): KAKO GLEDA ZDRAVNIK NA LJUBEZEN V DRUŽINI.
DISKUSIJA.
Ob 13.00 uri: KOSILO.
Ob 18.00 uri: Dr. Danilo Sedmak (Trst): GENERACIJSKA PROBLEMATIKA NA PRIMORSKEM.
Ob 17.00 uri: Prof. dr. Anton Trstenjak (Ljubljana): STARA IN NOVA PODOBA DRUŽINE.
DISKUSIJA.

PONEDELJEK, 3. septembra:

IZLETI V TRŽAŠKO OKOLICO.
če bo zanje zadosti udeležencev.
P.S. Vedno je mišljen italijanski čas!

Študijski dnevi imajo značaj odkritega izražanja mnenj in pogledov in soočenja različnih nazorov ob spoštovanju vseh. Zato vabimo na to srečanje slovenske izobražence iz zamejstva, iz Slovenije in zdomstva, vse, ki iskreno iščejo rešitev naših narodnih in kulturnih problemov in čutijo odgovornost svojega poslanstva, ki so pripravljeni biti vsak na svojem mestu in po svojih najboljših močeh vsak trenutek v službi svojega naroda.

POJASNILA

DRAGA (ital. S. Elia) je vasica za Bazovico pri Trstu. Do tja je moč priti pa asfaltirani cesti iz Bazovice se odcepi cesta proti PESKU (it. PESE), dober kilometer nato pa se ponovno odcepi (na desno) proti DRAGI. Od Bazovice do Drage je kakih 5 km poti.

AVTOBUS v Drago vozi izpred železniške postaje (na robu restavracije na glavni žel. postaji) - ul. Gioia - ob 6.00, 13.05 in ob 19.30. Iz Drage se vrača ob 6.50, 11.15 in ob 20.20.

AVTOBUSI do BAZOVICE pa vozijo iz Trsta vsake pol ure s križišča ulice Cicerone in Largo Piave (blizu trga Oberdan).

PRISPEVEK ZA ŠTUDIJSKE DNI: 1000 lir. Za tiste, ki to želijo, bo v poslopju zborovanja tudi hrana in prenočišče, kar morajo posebej plačati. Prosimo, da bi se tisti, ki to žele, čim prej javili.

POJASNILA IN PRIJAVE: Društvo slovenskih izobražencev, Trst, ul. Donizetti 3/1. Tel. 768189 vsak dan (razen sobote in nedelje) od 16. do 19. ure.

—O—

V oceno smo prejeli

»Gospod, kje stanuješ? Pridi, poglej!« (Redovniške družbe v Sloveniji). Knjižice, št. 49-50. Ljubljana-Rakovnik, Strani 96.

4 Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

4. Samozavestni zven Ivoovega glasu je Rajka zbehal. Negotovo je vprašal:

»Bi me moralo zanimati?«

Zdelo se je, da sta zdaj Ivo in Kiki v zadregi. Molčala sta in Rajko je vprašal:

Kdo se bo pripeljal z avtom? Kam se bo pripeljal?

Ivo je šobil ustnice, ko da išče besedo, Kiki pa je vrigel:

»Pripeljal... pripeljala se bo v Pribrežno ulico, za gostilno Zvezda. Pripeljala se bo spoštovana... pripeljala se bo profesorica Lidijsa Kobrova.«

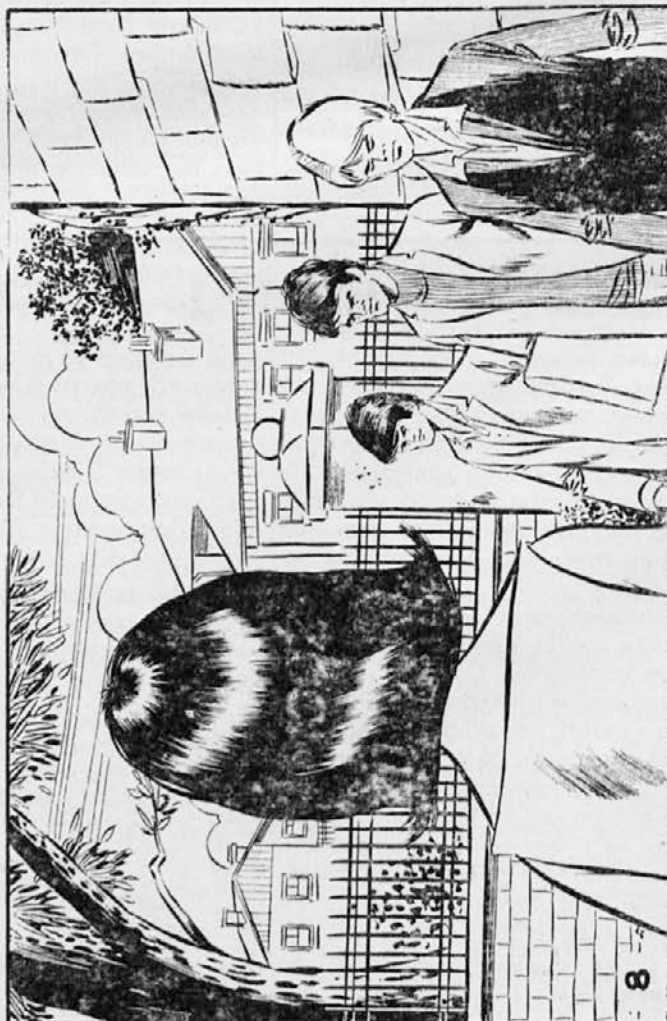
Vsi so stali čisto negibni. Rajko je zardel. Potem se je trdo podrgnil po čelu, da so mu izstopile nadlahtne mišice. Kiki se je za korak odmaknil.

»Zakaj.« je vprašal Rajko, »zakaj ste se spravili ravno nadnj?« Ni mogel skriti potrlosti v glasu.

»Saj se nismo nadnj.« je odgovoril Ivo. »Saj avto ni njen. Avto je od njenega spremljevalca.« Na kratko se je spogledal s Kikijem in fanta sta si skrivoma pomežiknila. Kiki je spet povzel zajedljiv ton. »Od njenega spremljevalca.« je rekel, »če naj se spoštljivo izrazim.«

Ivo in Kiki sta dobro opazila, da se Rajku nič več ne mudi. Nekaj je menceal, potem je vprašal:

»Kako veste, da se bo pripeljala profesorica Kobrova?«

8. Kiki ni naprej nič povedal, zato je rekel Ivo:

»Vsak terek in petek se pripeljeta s spremljevalcem tja. Okoli pol devetih zvečer. Fička pustita za gostilno, v senci, potem jo mahmeta peš v gostilno. Tam ostaneta zmeraj do enajstih.« Pomočel je, pomežiknil Kikiju, češ lej ga, je že mehak, in dodal: »Zagodi bi jo kvečjemu njenemu spremljevalcu.«

Rajko je priprl oči in preden je kaj rekel, je Kiki pri-

»Se bo res pripeljala profesorica Kobrova?« Rajkov glas je izgubil sleherni ostrino.

»Res, Rajko. Zakaj pa naj bi si to izmišljala?«

»Boste zares šli tja in vzeli avto?«

»Zares.« sta pritrdila.

»Profesorici boste to naredili...« je zategnil Rajko. Ivo in Kiki sta se spogledala razočarano, češ Slemšek bo spet začel moralizirati, ko je vendar že kazalo drugače.